

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

22. listopadu 2012 *

„Letecká doprava — Montrealská úmluva — Článek 22 odst. 2 — Odpovědnost dopravců za zavazadla — Meze odpovědnosti za zničení, ztrátu, poškození nebo zpoždění dodávky zavazadel — Společné zavazadlo pro několik cestujících — Odbavení zavazadla pouze jedním z nich“

Ve věci C-410/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Audiencia Provincial de Barcelona (Španělsko) ze dne 15. června 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 1. srpna 2011, v řízení

Pedro Espada Sánchez,

Alejandra Oviedo Gonzales,

Lucía Espada Oviedo,

Pedro Espada Oviedo

proti

Iberia Líneas Aéreas de España SA,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, vykonávající funkci předsedkyně třetího senátu, K. Lenaerts, E. Juhász, J. Malenovský a D. Šváby (zpravodaj), soudci,

generální advokát: J. Mazák,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 23. května 2012,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za P. Espada Sáncheze a další C. Chulio Purroyem a D. Miró Garcíou, abogados,
- za Iberia Líneas Aéreas de España SA J. Fillat Bonetou a M. Fillat Torném, abogados,
- za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: španělština.

— za Evropskou komisi S. Pardo Quintillán a K. Simonssonem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 22 odst. 2 Úmluvy o sjednocení některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu, jež byla uzavřena v Montrealu dne 28. května 1999, podepsána Evropským společenstvím dne 9. prosince 1999 a schválena jeho jménem rozhodnutím Rady 2001/539/ES ze dne 5. dubna 2001 (Úř. věst. L 194, s. 38; Zvl. vyd. 07/05, s. 491, dále jen „Montrealská úmluva“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi P. Espada Sánchezem, A. Oviedo Gonzáles a jejich dvěma nezletilými dětmi Luciou a Pedrem na jedné straně a leteckou společností Iberia Líneas Aéreas de España SA (dále jen „Iberia“) na straně druhé ve věci škody vzniklé v důsledku ztráty odbavených zavazadel při letecké dopravě, kterou prováděla tato společnost.

Právní rámec

Montrealská úmluva

- 3 Třetí pododstavec preambule Montrealské úmluvy uvádí, že státy, které jsou smluvními stranami této úmluvy, „uzn[ávají] význam zajištění ochrany zájmů spotřebitelů v mezinárodní letecké dopravě a nutnost zajištění spravedlivých náhrad na základě principu odškodnění“.
- 4 Pátý pododstavec uvedené preambule uvádí:
„[...] společný krok států k další harmonizaci a kodifikaci některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu formou nové úmluvy je nejvhodnějším prostředkem pro dosažení spravedlivého vyvážení zájmů [...]“
- 5 Článek 3 odst. 3 Montrealské úmluvy, nadepsaný „Cestující a zavazadla“, stanoví:
„Dopravce odevzdá cestujícímu zavazadlový identifikační lístek ke každému zavazadlu podanému k přepravě [odbavenému zavazadlu].“
- 6 Článek 17 této úmluvy, nadepsaný „Smrt a zranění cestujících – škoda na zavazadlech“, ve svých odstavcích 2 a 4 uvádí:
„2. Dopravce odpovídá za škody vzniklé zničením, ztrátou nebo poškozením zavazadel podaných k přepravě [odbavených zavazadel], pouze pokud událost, která způsobila zničení, ztrátu nebo poškození, nastala na palubě letadla nebo v době, kdy bylo zavazadlo podané k přepravě [odbavené zavazadlo] v péči dopravce. Dopravce však neodpovídá za rozsah škody, která vznikla v důsledku skryté závady, vlastnosti nebo vady zavazadla. Za zavazadla nepodaná k přepravě [neodbavená zavazadla] včetně osobních věcí odpovídá dopravce pouze tehdy, pokud k poškození došlo jeho chybou nebo chybou jeho zaměstnanců nebo zprostředkovatelů.

[...]

4. Pokud není uvedeno jinak, pojem ‚zavazadlo‘ používaný v této úmluvě znamená podané i nepodané [odbavené i neodbavené] zavazadlo.“

- 7 Článek 22 uvedené úmluvy, který stanoví „Meze odpovědnosti za zpoždění, zavazadla a dopravovaný náklad“, ve znění použitelném ve vztahu ke skutkovým okolnostem v původním řízení, ve svém odstavci 2 uvádí:

„Při přepravě zavazadel je odpovědnost dopravce za zničení, ztrátu, poškození nebo zpoždění dodávky omezena na 1 000 zvláštních práv čerpání pro každého cestujícího, pokud cestující při podávání zavazadla dopravci neučiní zvláštní prohlášení o významu jeho dodání do místa určení a nezaplatí dodatečný příplatek, pokud byl o to požádán. V tom případě je dopravce povinen zaplatit částku, která nepřevyšuje deklarovanou částku, pokud neprokáže, že je tato částka vyšší, než je skutečný zájem cestujícího na dodání zavazadla do místa určení.“

Unijní právní úprava

- 8 Montrealská úmluva vstoupila pro Společenství v platnost dne 28. června 2004.

- 9 Bod 1 odůvodnění rozhodnutí 2001/539 uvádí:

„Při stanovení odpovědnosti za škodu způsobenou leteckými dopravci Evropského společenství je výhodné řídit se jednotnými a jasnými přepisy. Tyto předpisy by měly být stejné jako předpisy platné pro dopravce ze třetích zemí.“

- 10 Článek 1 nařízení Rady (ES) č. 2027/97 ze dne 9. října 1997 o odpovědnosti leteckého dopravce při letecké dopravě cestujících a jejich zavazadel (Úř. věst. L 285, s. 1; Zvl. vyd. 07/03, s. 489), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 889/2002 ze dne 13. května 2002 (Úř. věst. L 140, s. 2; Zvl. vyd. 07/06, s. 246, dále jen „nařízení č. 2027/97“), uvádí:

„Toto nařízení provádí příslušná ustanovení Montrealské úmluvy, pokud jde o leteckou dopravu cestujících a jejich zavazadel, a stanoví určitá doplňující ustanovení. [...]“

- 11 Článek 3 odst. 1 nařízení č. 2027/97 zní takto:

„Odpovědnost leteckého dopravce Společenství, pokud jde o cestující a jejich zavazadla, se řídí ustanoveními Montrealské úmluvy pro danou odpovědnost.“

- 12 Podle bodu 12 odůvodnění nařízení č. 889/2002 „[j]ednotné limity odpovědnosti při ztrátě, poškození nebo zničení zavazadel a při škodě způsobené zpožděním, platné pro veškerou dopravu provozovanou dopravci Společenství, povedou k zajištění jednoduchých a jasných pravidel jak pro cestující, tak i pro letecké společnosti a umožní cestujícím rozeznat, kdy je nutné další pojištění.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 13 Pedro Espada Sánchez, A. Oviedo Gonzáles a jejich dvě nezletilé děti nastoupili dne 1. srpna 2008 na let společnosti Iberia z Barcelony (Španělsko) do Paříže (Francie). Věci této čtyřčlenné rodiny byly rozděleny do dvou zavazadel. Obě zavazadla byla během letu ztracena a nebyla nalezena.
- 14 Tito čtyři cestující proto na základě čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy požadují, aby jim společnost Iberia nahradila škodu ve výši 4 400 eur, tj. 4 000 zvláštních práv čerpání (dále jen „ZPČ“), tedy 1 000 ZPČ za každého cestujícího.

- 15 Rozsudkem ze dne 18. března 2010 Juzgado Mercantil n° 2 de Barcelona jejich žádosti částečně vyhověl a uložil společnosti Iberia zaplacení částky 600 eur navýšené o zákonné úroky.
- 16 Audiencia Provincial de Barcelona, k němuž bylo podáno odvolání proti tomuto rozsudku, má pochybnosti o výkladu čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy. Tento soud v tomto ohledu uvádí, že není vyloučeno, že toto ustanovení ve spojení s čl. 3 odst. 3 této úmluvy ukládá povinnost, aby pouze cestující, který obdržel zavazadlový identifikační lístek uvedený v posledně uvedeném ustanovení, měl právo na náhradu škody za ztrátu zavazadla.
- 17 Za těchto podmínek se Audiencia Provincial de Barcelona rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je třeba omezení ve výši 1 000 [ZPČ] pro každého cestujícího, stanovené v čl. 22 odst. 2 [Montrealské úmluvy], jenž se týká odpovědnosti dopravce za zničení, ztrátu nebo poškození zavazadel, ve spojení s čl. 3 odst. 3 téže úmluvy, vykládat v tom smyslu, že představuje maximální výši pro každého z cestujících, pokud několik osob cestuje společně a společně odbavuje svá společná zavazadla, a to bez ohledu na skutečnost, že odbavených zavazadel je méně, než kolik je ve skutečnosti cestujících?
- 2) Nebo je naopak třeba omezení náhrady škody stanovené v uvedeném ustanovení vykládat v tom smyslu, že na každé odbavené zavazadlo může připadat pouze jeden cestující, který má právo požadovat náhradu škody, a že maximální výše náhrady škody je v důsledku toho stanovena pro jediného cestujícího, i když je prokázáno, že ztracené zavazadlo označené jediným zavazadlovým identifikačním lístkem patří několika cestujícím?“

K předběžným otázkám

- 18 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy, ve spojení s jejím čl. 3 odst. 3, musí být vykládán v tom smyslu, že právo na náhradu škody a mez odpovědnosti dopravce za ztrátu zavazadel se uplatní rovněž na cestujícího, který požaduje náhradu škody za ztrátu zavazadla odbaveného na jméno jiného cestujícího.
- 19 Úvodem je třeba připomenout, že čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2027/97 stanoví, že odpovědnost leteckého dopravce Společenství, pokud jde o cestující a jejich zavazadla, se řídí ustanoveními Montrealské úmluvy pro danou odpovědnost.
- 20 Vzhledem k tomu, že ustanovení této úmluvy tvoří od jejího vstupu v platnost nedílnou součást unijního právního řádu, má tedy Soudní dvůr pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se jejího výkladu podle pravidel výkladu stanovených obecným mezinárodním právem, která jsou pro Unii závazná (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 25. února 2010, Brita, C-386/08, Sb. rozh. s. I-1289, body 39 až 42, a ze dne 6. května 2010, Walz, C-63/09, Sb. rozh. s. I-4239, body 20 a 22 a citovaná judikatura).
- 21 V posledně uvedeném ohledu Soudní dvůr již rozhodl, že ačkoli nejsou Vídeňskou úmluvou o smluvním právu ze dne 23. května 1969 vázány ani Unie ani všechny členské státy, vyjadřuje tato úmluva pravidla mezinárodního obyčejového práva, která jsou jako taková závazná pro unijní orgány a jsou součástí unijního právního řádu (výše uvedený rozsudek Brita, bod 42).
- 22 Článek 31 této úmluvy tak stanoví, že smlouva musí být vykládána v dobré víře, v souladu s obvyklým významem, který je dáván výrazům ve smlouvě v jejich celkové souvislosti, a rovněž s přihlédnutím k jejímu předmětu a účelu (rozsudek ze dne 15. července 2010, Hengartner a Gasser, C-70/09, Sb. rozh. s. I-7233, bod 36 a citovaná judikatura, a výše uvedený rozsudek Walz, bod 23 a citovaná judikatura).

- 23 Z článku 17 odst. 2 Montrealské úmluvy v podstatě vyplývá, že dopravce odpovídá mimo jiné za vzniklou škodu v případě ztráty zavazadla. Článek 22 odst. 2 téže úmluvy mimo jiné stanoví, že „při přepravě zavazadel je odpovědnost dopravce za [...] ztrátu [...] omezena na 1 000 [ZPČ] pro každého cestujícího“.
- 24 Z ustanovení uvedených v předchozím bodě plyne, že odpovědnost leteckého dopravce zakládá škoda vzniklá ztrátou přepravovaných zavazadel a že právo na náhradu vzniklé škody má v mezích stanovených v těchto ustanoveních cestující.
- 25 Z článku 17 odst. 2 Montrealské úmluvy kromě toho vyplývá, že letecký dopravce odpovídá za škody způsobené ztrátou veškerých zavazadel cestujících, a to jak odbavených, tak neodbavených. Tento závěr je rovněž potvrzen skutečností, že v čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy je bez dalšího upřesnění použit pojem „zavazadla“, který je v čl. 17 odst. 4 téže úmluvy definován v tom smyslu, že pokud není uvedeno jinak, znamená „podané i nepodané [odbavené i neodbavené] zavazadlo“.
- 26 Tento výklad nemůže být zpochybněn čl. 3 odst. 3 Montrealské úmluvy, podle kterého „doprovce odevzdá cestujícímu zavazadlový identifikační lístek ke každému zavazadlu podanému k přepravě [odbavenému zavazadlu]“. Na rozdíl od tvrzení společnosti Iberia a Evropské komise toto ustanovení, jak správně uvedla německá vláda, pouze leteckému dopravci ukládá povinnost identifikovat odbavená zavazadla a nelze z něj vyvozovat, že se právo na náhradu škody za ztrátu zavazadla a s tím související omezení, jež jsou uvedena v čl. 22 odst. 2 této úmluvy, týkají pouze cestujících, kteří odbavili jedno nebo více zavazadel.
- 27 Relevantní ustanovení Montrealské úmluvy tak musí být společně vykládána v tom smyslu, že je třeba mít za to, že letecký dopravce odpovídá za odškodnění cestujícího v případě ztráty zavazadla odbaveného na jméno jiného cestujícího, který nastoupil na tentýž let, pokud toto ztracené zavazadlo obsahovalo věci prvního cestujícího, jejichž ztráta představuje škodu, která mu vznikla. Montrealská úmluva proto individuální právo na náhradu škody podle podmínek stanovených v první větě čl. 17 odst. 2 této úmluvy a v mezích stanovených v jejím čl. 22 odst. 2 přiznává v případě ztráty těchto věcí nejen cestujícímu, který individuálně odbavil své vlastní zavazadlo, ale rovněž cestujícímu, jehož věci se nacházely v zavazadle odbaveném jiným cestujícím, který nastoupil na tentýž let.
- 28 Tento závěr ostatně potvrzují i cíle, jež vedly k přijetí Montrealské úmluvy.
- 29 V tomto ohledu je třeba připomenout, že třetí pododstavec preambule uvedené úmluvy uznává „význam zajištění ochrany zájmů spotřebitelů v mezinárodní letecké dopravě a nutnost zajištění spravedlivých náhrad na základě principu odškodnění“. Oba cíle by přitom byly nutně zpochybněny, pokud by cestující, jehož věci se nacházely v zavazadle odbaveném jiným cestujícím, který nastoupil na tentýž let, nemohl osobně získat žádnou náhradu škody, která mu byla způsobena ztrátou těchto věcí.
- 30 S ohledem na tyto cíle se navíc smluvní strany uvedené dohody rozhodly stanovit režim objektivní odpovědnosti, který nicméně implikuje, že má být zachováno „spravedlivé vyvážení zájmů“, zejména pokud jde o zájmy leteckých dopravců a cestujících (viz výše uvedený rozsudek Walz, body 31 a 33). Za účelem zachování takového vyvážení zájmů Montrealská úmluva stanoví, že v určitých případech, zejména podle čl. 22 odst. 2 této úmluvy v případě zničení, ztráty, poškození nebo zpoždění dodávky odbavených zavazadel, je omezena povinnost odpovědnosti leteckých dopravců a omezení náhrady škody z toho vyplývající se musí uplatnit na „každého cestujícího“ (viz výše uvedený rozsudek Walz, bod 34).
- 31 Tak by tomu však nebylo, pokud by věci jednoho cestujícího, které se nacházejí v zavazadle jiného cestujícího, jež bylo posledně uvedeným odbaveno, měly být vyloučeny z práva na náhradu škody podle uvedené úmluvy z důvodu, že uvedené zavazadlo nebylo odbaveno prvním cestujícím.

- 32 Kromě toho nelze platně tvrdit, že přiznání práva na náhradu škody podle čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy cestujícím, jehož věci se nacházely v zavazadle odbaveném jiným cestujícím, by ohrozilo spravedlivé vyvážení zájmů, jelikož v důsledku tohoto přiznání by bylo na letecké dopravce kladeno velmi těžké, obtížně určitelné a vyčíslitelné břemeno náhrad, které by mohlo ohrozit, či dokonce ochromit jejich hospodářskou činnost, a bylo by tudíž v rozporu s touto úmluvou.
- 33 V tomto ohledu je třeba nejprve uvést, že takové přiznání nijak nebrání možnosti leteckých dopravců jasně u každého cestujícího určit a vyčíslit břemeno náhrad, které na ně může být kladeno.
- 34 Dále je třeba uvést, že nelze mít za to, že toto potenciální břemeno ohrožuje či ochromuje hospodářskou činnost uvedených dopravců. Je totiž třeba zdůraznit, že z mezí odpovědnosti uvedených v bodě 29 tohoto rozsudku mají prospěch letečtí dopravci a že pokud jde o zavazadla, stanovená mez představuje podle čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy maximální výši náhrady škody, kterou tedy nemůže získat ze zákona a paušálně každý cestující v případě ztráty svých zavazadel. Podle čl. 17 odst. 2 této úmluvy dopravce ani neodpovídá za rozsah škody, která vznikla v důsledku skryté závady, vlastnosti nebo vady zavazadla.
- 35 Konečně je třeba připomenout, že pro účely náhrady škody podle čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy dotýčným cestujícím přísluší, aby pod dohledem vnitrostátního soudu právně dostatečným způsobem prokázali obsah ztracených zavazadel, jakož i skutečnost, že zavazadlo odbavené na jméno jiného cestujícího skutečně obsahovalo věci jiného cestujícího, který nastoupil na tentýž let. Vnitrostátní soud může v tomto ohledu přihlídnout ke skutečnosti, že tito cestující jsou členy jedné rodiny, koupili si letenky společně nebo byli odbaveni ve stejný okamžik.
- 36 S ohledem na výše uvedené je třeba na položené otázky odpovědět, že čl. 22 odst. 2 Montrealské úmluvy, ve spojení s jejím čl. 3 odst. 3, musí být vykládán v tom smyslu, že právo na náhradu škody a mez odpovědnosti dopravce za ztrátu zavazadel se uplatní rovněž na cestujícího, který požaduje tuto náhradu za ztrátu zavazadla odbaveného na jméno jiného cestujícího, pokud toto ztracené zavazadlo skutečně obsahovalo věci prvního cestujícího.

K nákladům řízení

- 37 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Článek 22 odst. 2 Úmluvy o sjednocení některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu, jež byla uzavřena v Montrealu dne 28. května 1999, podepsána Evropským společenstvím dne 9. prosince 1999 a schválena jeho jménem rozhodnutím Rady 2001/539/ES ze dne 5. dubna 2001, ve spojení s čl. 3 odst. 3 uvedené úmluvy, musí být vykládán v tom smyslu, že právo na náhradu škody a mez odpovědnosti dopravce za ztrátu zavazadel se uplatní rovněž na cestujícího, který požaduje tuto náhradu za ztrátu zavazadla odbaveného na jméno jiného cestujícího, pokud toto ztracené zavazadlo skutečně obsahovalo věci prvního cestujícího.

Podpisy.